

Fonetika

- 1. Ba'zi paytlarda yoshligimning unutilmas damlarini esga olaman. Bolalikdagi o'ynoqi damlarni eslab quvnayman. Meni o'tloqlarda dumalatgan, chang ko'chalarda o'ynatgan damlarni unutilmay qiynalaman.**

Ushbu parchadagi tovush tarkibi o'zgargan so'zlar qaysi so'z turkumiga mansub?

- A) fe'l, olmosh
B) ot, olmosh
C) ot, fe'l, sifat, olmosh
D) ot, sifat, ravish

2. Quyidagi qaysi soʻzlardagi nuqtalar oʻrniga boʻgʻiz undoshi yoziladi?

1) *a..loq*; 2) *hol-a..vol*; 3) *..atti-harakat*; 4) *..okkey*;
5) *..ushyorlik*; 6) *..iylakor*

- A) 1, 2, 5, 6 B) 2, 5, 6
C) 1, 2, 4, 5, 6 D) 2, 3, 4, 5, 6

3. *O‘lmaslikka ishora – o‘langa oshiqligim,
Saodatga ishora – zamonga oshiqligim,
Teranlikka ishora – ummonga oshiqligim,
Go‘zallikka ishora – bo‘stonga oshiqligim
– Bahor, ketma mening bog‘imdan. (To‘ra Sulaymon)*

Ushbu she'riy parchada fonetik o'zgarish asosida yozilgan yasama so'zlar necha o'rinda hokim qism vazifasini bajargan?

- A) 6 B) 5 C) 4 D) 3

4. Quyidagi qaysi so'zlar bo'g'iz undoshi bilan boshlanishi lozim?

1) *..arorat*; 2) *..ijjalatmoq*; 3) *..iylakorlik*; 4) *..alfalik*;
5) *..iyobon*; 6) *..o'rand*

- A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 3
C) 1, 3, 5 D) 4, 5, 6

5. *Tuproq to'shagida yotgan ko'p ko'rdim,
Qaro yer bag'riga botgan ko'p ko'rdim.
(Pahlavon Mahmud)*

Ushbu misralarda bir tovushdan iborat qo‘shimchalar soni nechta?

- A) 6 ta B) 4 ta C) 3 ta D) 5 ta

6. So'zga qo'shilganda so'z asosidagi lablanmagan tor unli tovushni lablangan tor unli tovushga aylantira oladigan qo'shimchalar ko'rsatilgan javobni toping.

1) *-vchi*; 2) *-q*; 3) *-qi*; 4) *-v*; 5) *-illa*

- A) 1, 2, 4 B) 1, 2, 3, 4, 5
C) 1, 4, 5 D) 1, 2, 5

7. Qaysi soʻzda quyidagi keng undidan soʻng shovqinli, jarangli undosh kelgan?

- A) o'g'il-qizlar
B) ozoda
C) ota-onalar
D) xontaxta

8. *Quyidagi qaysi qo‘shimchalar qo‘shilganda so‘z asosidagi bir keng unli boshqa keng unliga almashadi?*

- 1) *ot va sifat yasovchi -q;*
- 2) *fe'l yasovchi -ar;*
- 3) *sifat yasovchi -qi;*
- 4) *fe'l yasovchi -a;*
- 5) *shaxs oti yasovchi -vchi;*
- 6) *sifat yasovchi -k*

- A) 1, 2, 3, 4, 5, 6 B) 1, 3, 4, 5
C) 1, 2, 4, 5 D) 1, 2, 3, 4, 5

- 9. Har qanday go‘zallik zamirida mehnat yotadi.**

*Ushbu gapda yopiq bo‘g‘inlar tarkibida lablanmagan
unlilar soni nechta?*

- A) 9 ta B) 8 ta C) 7 ta D) 6 ta

- 10. Qaysi javobda jarangli-jarangsizligiga ko'ra farqlanuvchi tovushlar orqali paronim juftlik hosil qila oladigan so'zlar ko'rsatilgan?*

1) afzal; 2) adib; 3) hiyla; 4) qayt; 5) darz;

- A) 1, 2, 4, 5 B) 1, 2, 3, 4, 5
C) 2, 3, 4, 5 D) 2, 4, 5

- 11. Qaytar bo'lsam quruq qo'l ovdan,*

Qora qozon qolsa qaynovdan,

Ham ayrilib o'lja, ulovdan,

Qarzga botar bo'lsam birovdan,

Taskin berib onam yig'laydir,

Qolganlari yolgʻon yigʻlaydir. (Toʻra Sulaymon)

Ushbu she'riy parchada fonetik o'zgarish asosida yozilgan so'zlar necha o'rinda qo'llangan?

- A) 4 B) 3 C) 2 D) 5

12. Quyidagi qaysi soʻzlarda portlovchi tovushning sirt aluvchiga oʻzgarishi nisbat oʻzgarishiga sabab boʻlishi mumkin?

1) *bezanmoq*; 2) *kiyinmoq*; 3) *tug‘ilmoq*; 4) *ajratmoq*;
5) *o‘tkazmoq*

- A) 1, 2, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 4 D) 2, 4

- 13. Qaysi gapdagi soʻzlar imlosida bir oʻrinda fonetik oʻzgarish kuzatiladi?**

- A) Yaqin borib qarasa, qoraygan yerda bolalar ko'ylagiga qadaladigan o'n-o'n beshta tugma sochilib yotibdi.

B) Tabiatga bunday mehrni mening qalbimga onam solib qo'ydi va qalbimda go'zallikni sevish, xushfe'l bo'lish kabi xislatlar uyg'ondi.

C) To 'polonda oyog'im lat yeganga o'xshaydi, shuning uchun darrov chiqolmadim.

D) Bolalik inson hayotining shunday poydevoridirki, umr binosining bo'y-basti, salobati unga bog'liq bo'ladi

14. Qaysi javobda bo'g'iz undoshi bilan boshlanuvchi tub so'zlar ko'rsatilgan?
1) ..afalashish; 2) ..ovli; 3) ..arajat; 4) ..ayajon; 5) ..ato
A) 2, 4 B) 2, 3, 4, 5
C) 2, 4, 5 D) 1, 2, 3, 5
15. Yaxshi kishi ko'rماغay yomonlik hargiz...
Ushbu misrada unlilar va hosil bo'lish usuliga ko'ra bir umumiy guruhga mansub bo'lgan undoshlardangina tarkib topgan so'z necha o'rinda qatnashgan?
A) 1 B) 2 C) 4 D) 3
16. Shakl yasovchi qo'shimchalar qo'shiganda so'z imlosida sodir bo'ladigan fonetik hodisa to'g'ri izohlanmagan javobni aniqlang.
A) Maqsad ravishdoshini hosil qiluvchi qo'shimcha fe'l asosidagi tovush ta'sirida fonetik hodisa asosida yozilishi mumkin.
B) Ayrim so'zlarga kelishik qo'shimchasi qo'shilganda so'z asosida tovush almashishi bilan bog'liq fonetik hodisa sodir bo'lishi mumkin.
C) Ayrim so'zlarga egalik qo'shimchalari qo'shilganda so'z imlosida tovush tushishi bilan bog'liq fonetik hodisalar sodir bo'lishi mumkin.
D) Ayrim so'zlarga fe'l nisbati qo'shimchasi qo'shilganda so'z imlosida tovush tushishi bilan bog'liq fonetik hodisa sodir bo'lishi mumkin.
17. Yuragimda ko'pdir alamli dardlar,
Mening qizim — sening singling, nomardlar.
Qizing ber, deb mening ko'nglim bo'lasan,
Suyagimni yongan o'tga solasan.
Ushbu parchada fonetik hodisaga uchragan nechta ot qatnashgan?
A) 2 ta B) 3 ta C) 4 ta D) 5 ta
18. Ho'kizning qornii ikki tomonga chambarak bo'lib chiqqan, endi harakat qilolmay qiynalib yotardi.
Ushbu gapda fonetik hodisa asosida yozilgan so'zlar qanday gap bo'lagi vazifasida kelgan?
1) ega; 2) kesim; 3) aniqlovchi; 4) to'ldiruvchi; 5) hol
A) 2, 3, 5 B) 1, 3, 4, 5
C) 1, 2, 5 D) 1, 3, 4
19. Bu falokatga yo'liqqan odamning jon achchig'idagi qichqirig'i edi, ammo Bill qayrilib ham qaramadi.
(Jek London)
Ushbu gapda nechta so'z fonetik o'zgarish asosida yozilgan?
A) 5 ta B) 2 ta C) 3 ta D) 4 ta
20. "Yozuvchi sifatida bir narsani anglab yetganman va bu qoidaga qat'iy amal qilaman. Qalamkash, avvalo, Inson bolasining quvonch va izzatlarini, muhabbati va nafratini, buyukligi va tubanligini haqqoniy tasvirlamog'i lozim. Shundagina uni kitobxon tan oladi, kitobini bag'riga bosib o'qiydi".
Ushbu parchada yasama otlarning nechitasi fonetik o'zgarish asosida yozilgan?
A) 5 tasi B) 3 tasi C) 4 tasi D) 2 tasi
21. Qo'shimcha qo'shilishi natijasida bir keng unlining ikkinchi bir keng unliga almashinishi kuzatilgan gapni toping.
A) Sovuqning shashti pasayib, quyosh yana nur sochdi.
B) Dangasa va yalqovlar hech qachon sanoqda bo'lmaydi.
C) Mehnat qilsang, ko'nglingga yorug'lik tushadi.
D) Odamlar sening chiroyingga, kiygan kiyimingga qarab emas, balki qilgan ishingga qarab baho beradilar
22. Qaysi gapdagi so'zlar imlosida tovush o'zgarishining ikki turi sodir bo'lgan?
A) Dangasa va yalqovlar hech qachon sanoqda bo'lmaydi.
B) Haqiqat daraxtini toshga o'tqazganda ham qurimas.
C) Xullas, ana shunaqa gaplar, odamlar to'rtburchak elektron narsa ichida yashashlari mumkin ekan.
D) O'z ko'nglingni ko'tarishning eng yaxshi yo'li kimningdir ko'nglini ko'tarishdir.
23. Sening tug'ilib o'sgan shahringdan ayrilib yashashingga ko'zim yetmasdi, buni hammadan ham men juda yaxshi bilar edim.
Ushbu gapda fonetik o'zgarish asosida yozilgan so'zlarda nechta o'rinda portlovchi shovqinli undoshlar ishtirok etgan?
A) 4 ta B) 7 ta C) 6 ta D) 5 ta
24. Mehnat kishini uch balodan saqlaydi: yurak siqilishidan, axloqiy buzilishdan, muhtojlikdan.
Berilgan gapda fe'llarning asosidagi sirg'aluvchi undosh tovushlar miqdori nechta?
A) 4 ta B) 6 ta C) 5 ta D) 2 ta
25. Xalq og'zaki ijodida mard yigitlar bo'ynidagi mas'uliyat ular ulg'aygan sari ortib borishi haqida ham to'xtab o'tilgan.
Ushbu gapdagi nechta so'zda tovush tushishi hodisasi ro'y bergan?
A) 5 ta B) 4 ta C) 3 ta D) 2 ta
26. Tojikning oti Tursun bo'lsa, o'zbekning oti G'ulom bo'lsa, uning tojikligi-yu mening o'zbekligim qayoqqa borar edi?
Berilgan parchadagi fonetik hodisa asosida yozilgan so'zlar haqida berilgan to'g'ri fikrni belgilang.
A) Fonetik hodisalar faqat yasama so'zlar tarkibida kuzatilgan.
B) Fonetik hodisalar shakl yasovchi va so'z yasovchi qo'shimchalar ta'sirida ro'y bergan.
C) Tovush almashishi lug'aviy shakl yasovchi qo'shimchalar ta'sirida ro'y bergan.
D) Tovush tushishi olmosh tarkibida kuzatilgan.
27. Berilgan so'zlardan qaysilariga ayrim shakl yasovchi qo'shimcha qo'shilganda ham, ayrim so'z yasovchi qo'shimcha qo'shilganda ham tovush tushish hodisasi kuzatildi?
1) og'iz; 2) o'rin; 3) yig'i 4) o'yin; 5) ikki; 6) past; 7) ayir
A) 1, 2, 3, 5 B) 1, 2, 3, 7
C) 1, 2, 4, 5, 6, 7 D) 1, 2, 7

28. Qaysi qatordagi soʻzlarning undoshlari til oldi
tovushlardan iborat?

- A) diyda, joynamoz, latofat
- B) dilozor, jondor, larza
- C) jirttaki, laparchi, lahza
- D) latta, nojins, jodugar

29. Qaysi soʻzga ot yasovchi va shakl yasovchi
qoʻshimcha ketma-ket qoʻshilganda soʻzda 2 xil
fonetik hodisa kuzatish mumkin?

- A) titra
- B) yalt
- C) yigʻi
- D) qiyin

30. Jarangsiz jufti mavjud boʻlmagan til oldi
undoshlarini aniqlang.

- A) r, l, n, y
- B) l, m, r, n
- C) r, l, n
- D) x, h